

Verksamheten i Postmuseum under 1997

Postmuseinämnden

Ledamöter i postmuseinämnden har under 1997 varit: chefen för Posten Kommunikation Malou Örner, ordförande; chefen för Posten Frimärken Ingegerd Mattsson; chefen för Postmuseum Gunnar Nordlinder; vidare Bengt Nyström, utsedd av Riksantikvarien; Anne-Marie Selander, representant för personalorganisationerna i Posten; Börje Wallberg, representant för Postmusei Vänner; Ulla Wengraf, representant för Sveriges Filatelist-Förbund samt Gösta Stenberg, representant för svenskt näringsliv.

Nämnden har under året hållit fyra sammanträden. Man har noga följt museets verksamhet, särskilt vad gäller ekonomi, marknadsföring och utställningsplanering.

Allmänt

Postmuseum har även under detta år haft stora publika framgångar och har kunnat notera nära 100.000 besökare.

Ett stort dokumentationsprojekt "Posten i förändring" har avslutats under året. Antalet bidrag uppgick till drygt 100 st., som i omfång varierade mellan 1 och 150 sidor. De tio bästa bidragen utsågs av en jury bestående av Egon Jonsson, Olle Synnerholm och museichefen och belönades vid en ceremoni på museet.

Ett omfattande arbete med att scanna in museets bilder på data påbörjades 1996 och har fortsatt under 1997 som ett led i museets strävan att presentera sina samlingar på data. Inscanning av brevsamlingen har påbörjats i filatelienshetens regi.

Frimärkets Dag den 4 oktober hade sitt huvudarrangemang på Postmuseum. Evene-

manget lockade mer än 2.800 besökare under en och samma dag.

Lokalerna har vid ett flertal tillfällen varit uthyrda till enheter inom Posten och till enskilda företag och personer.

Museet har mottagit flera studiebesök från utrikes postmuseer och postförvaltningar bl.a. från Schweiz, Kina och Tjeckien.

Postmuseum är nu med på Internet med egen hemsida där man kan få information om museets utställningar och aktiviteter. Det är också möjligt att beställa varor från butiken via Internet, något som uppmärksammats positivt i fackpress.

Museichefen har regelbundet deltagit i museichefskollegiets och i Posten Frimärkens ledningsgrupps sammanträden.

Museet har liksom tidigare år haft ett utomordentligt gott samarbete med Postmusei Vänner, som tagit del av museets verksamhet med stort engagemang. Vid flera tillfällen har vännerna engagerat sig i praktiskt museiarbete till gagn för museet och föreningen. Vidare har föreningen givit museet ett bra ekonomiskt stöd, som möjliggjort förvärv av filatelistiska objekt och utgivning av olika skrifter.

Museet har framgångsrikt medverkat i de "Historiska dagarna" på Riddarholmen samt i Stockholm Water Festival. Vid bägge tillfällena har museets personal demonstrerat hur man skriver med gåspenna, viker papperet till kuvert och därefter förseglar med lacksigill.

Samarbetet med filateliorganisationer, samlarföreningar och andra organisationer med

anknytning till museets verksamhet har varit mycket gott. Många föreningar håller regelbundet sina sammankomster i museets lokaler. Flera samarrangemang har hållits mellan museet, föreningar och engagerade personer. Bl.a. har motivsamlaren Ulla Wengraf ordnat framgångsrika frimärksträffar för eftermiddagslediga. Kjell Östlid har hållit nybörjarkurser för unga frimärkssamlare och både filatelistisk grundskola och högskola har inrymts i museets lokaler. Värdefullt har också det ömsesidiga utbytet av kunskaper och forskningsresultat mellan föreningar, enskilda forskare och museet varit. Postanställda, pensionärer från Posten och andra har bidragit med material till samlingarna.

Organisation och personal

Museet har varit organiserat i följande enheter:

Föremålsenheten, som svarat för föremålsfoto- och arkivsamlingarna, dokumentation av postal verksamhet och fotoarbete. Inom enheten har följande tjänstemän arbetat under chefen Olle Synnerholm: Bengt Andersson, Bo Andersson, Stellan Gustafsson, Louise Palme (delvis tjänstledig), Karl-Erik Andreasson (vikarie för Louise Palme) och Sven Tideman.

Filateli enheten, som svarat för insamling, vård och förvaltning av de filatelistiska samlingarna. Inom enheten har utförts urval, beskrivning och montering av material ur museets samlingar till interna och externa utställningar inom och utom landet. Följande tjänstemän har arbetat under chefen Britt Westermark: Anne Burgman, Yvonne Engelbrektsson, Leif Karlsson och Björn Sylwan.

Museibutiken, som sålt frimärken, frimärksprodukter, samlartillbehör, vykort, litteratur och presentartiklar. Butiken har också svarat för försäljningen i Posthuset på Skansen. Under chefen Britt Westermark har följande tjänstemän arbetat: Anne Burgman, Yvonne Engelbrektsson, Carina Hill, Elly Jakobsson

(t.o.m. 30 september), Inga Lill Nilsson, Britt Synnerholm och Gunnel Södersten.

Informations- och utställningsenheten

som svarat för extern information och marknadsföring av museets verksamhet, samt utställningar, barn- och ungdomsverksamhet, program, visningar och undervisning. Under enhetschefen Vesela Stridsberg har Karin Nygren, Marianne Larsson, Pia Bäckström, Hedvig Bruzaeus och Pernilla Åström arbetat. Följande museilärare har anlitats för *Lilla Posten* lördagar, söndagar och skollov: Monika Arvidsson och Lotte Lindqvist.

Biblioteket, som förvärvat och lånat ut monografier och seriella publikationer inom svensk och utländsk posthistoria och filateli, liksom svenskt postalt tryck. Bibliotekschef har varit Erik Hamberg. Personalen har i övrigt bestått av Monica Jonsson och Karin Norberg.

Vakt- och personalenheten, som från den 1 september ändrat namn och numera heter **Enheten för Lokaler och Säkerhet**, har svarat för allmän säkerhet, vakthållning, fastighetsfrågor, lokal- och rekvisitauthyrning samt arbete med och kring föreningen Postmusei Vänner. Chef för enheten har varit Monika Hansson med följande medarbetare: Christer Lindblad, Kerstin Mörk, Bo Elfman, och Mariana Cordier. Följande värdar har anlitats på helger och vid andra aktiviteter: Elin Andersson, Lars Lundqvist, Guy Lundin, Susanne Ljungberg, Mathias Jonsson, Karin Nilsson och Erika Strid.

Under museichefen Gunnar Nordlinder har Ulla Neurath arbetat som sekreterare och Robert Mattson som ansvarig för datafrågor.

Föremålssamlingarna

Förvaring, vård och konservering

Det stora arbetet för enheten har varit flyttningen av det stora magasinet i Värberg till nya specialanpassade lokaler i Tumba. De gamla lokalerna hade återkommande läckage i taket vilket var den primära orsaken till

beslutet att flytta. Någon kontroll av luftfuktigheten kunde icke göras, vilken därför varierade mellan 22-73% relativ fuktighet. Dessutom varierade temperaturen mellan 14-22 grader under ett år. Föremål ska ha så liten variation som möjligt i klimatet, särskilt när det gäller luftfuktigheten.

I de nya lokalerna kan nivån på luftfuktigheten väljas. Man kan då teoretiskt ge läder det fuktiga klimat det kräver, järn det torra klimat som det kräver och trä något mitt emellan. Men i praktiken ser det annorlunda ut. En diligens består av just läder, trä och järn – alla krävande olika klimat. Då får man bestämma sig för ett kompromissklimat. Magasinen i Tumba håller 50% relativ luftfuktighet.

Det finns också andra fördelar med de nya lokalerna. Stödsäkerheten bedöms som bättre, inte minst tack vare att de övriga hyresgästerna också är museer. Det gör också att hyresvärden har en förståelse för våra speciella magasinsskrav, med en kringsservice som är anpassad för museer.

Nio fordon och en uppstoppad ren har försetts med skraddarsydd tygöverdrag.

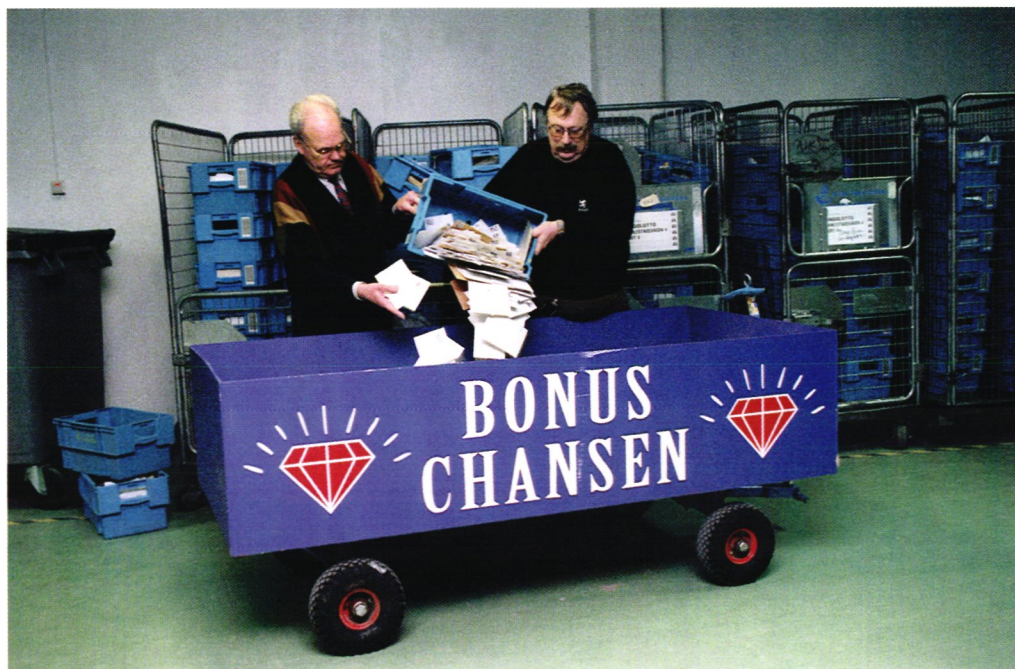
Fältverksamhet och dokumentation

Under hösten 1996 började dokumentationen av det nya brevnätet, som genomfördes av flera museianställda för att få så många infallsvinklar som möjligt. Terminalerna i Västerås, Tomtebodan och Göteborg undersöktes, den sista som mottagare av Bingo-Lottos stora postmängder.

En lantbrevbärarens dag i Valdemarsvik beskrevs i ord och bild. Varken administratören eller brevlådetömmarens roll blev glömd. Också konkurrenternas roll belystes via City-Mail och Wisby mail. När Posten Brevs alla chefer samlades i Malmö i oktober för den så kallade 600-gruppens möte dokumenterades detta.

Brott i Posten är en alltmer förekommande verklighet. Intervjuer har gjorts med utgångspunkt från det förebyggande arbetet men också kring omhändertagandet av brottsoffer.

Post till Bingo-Lotto. Foto: Sven Tideman.

Wisby Mail. Foto: Sven Tideman.

Registrering och fotografering

Stor möda har lagts ner på att få databasen "Post" att fungera på önskvärt sätt i ny datamiljö. Med hjälp av en praktikant och ALU-arbetskraft är nu 6.771 bilder inscannade, nästan enbart föremålsbilder.

Databasen "Post" har utökats med 240 registreringar. Därmed var totalt 11.754 föremål registrerade i databasen vid årets slut. Antalet forskarbesök uppgick till 252.

50 svartvita foton och 2.119 färgfotografier har levererats till beställare inom och utom Posten.

Den nya databasen "Foto" är inte klar. Därför har inga negativ registrerats under året. Totalt är 7.894 negativ registrerade.

Förvärv av föremål, arkivalier och fotografier

Posthistorikern Erik Lindgrens arbetsarkiv har mottagits för att användas i det kommande faktarummet. Posthistoriska hand-

lingar av samma typ som redan finns på Postmuseum mottogs, liksom flera samlingar av tidningsklipp, allt välordnat och med register från Postens arkiv.

I samband med utställningen "Amerikabrev" inkom många brev från olika givare.

Ett brevkort föreställande Gustaf V som kronprins, och även skickat av honom, inköptes.

En hel del mer eller mindre postanknutna kläder har inkommit under året; förutom uniformer har en T-shirt erhållits från Wisby Mail och ytterligare en från Rädda Julitakommittén med texten "Vi kräver en post för hela Sverige".

En kring nyåret söndersprängd brevlåda insamlades och vidare en bevakningskamera som sönderskjutits vid ett postrån med en AK4. En postlåda från Rockelstad som sades ha tillhört postflygaren Herman Göring inköptes.

Från Postgirot inkom en kaffeservis med "Postgirot" märkt på alla delar som dekoration.

Brevlåda som lär ha tillhört Herman Göring.
Foto: Sven Tideman.

Gåvor från Postmusei vänner

De skraddarsyddas skyddsöverdragen till vagnarna har betalats av Postmusei Vänner.

Filatelistenheten och museibutiken

Filatelistiska samlingarna

En riktad insamlingskampanj med förfrågan till kända personer att donera kuvert med eller utan innehåll för dokumentation av nutida brevöversändelser genomfördes under året.

Ett hundratal brevobjekt och ett tjugotal frimärksark i Hans Lagerlöfs donationer har fixerats och äldre typ av monteringskartong har bytts ut mot ny syrafri. Omkring 250 originalblad i donationen har fått en ny montering.

Ett stort utställningsexponat med svenska frimärken sammanställdes och visades i staden Xian, Kina. Totalt visades 14 ramar, 218 albumblad, med sju olika teman. Utställningen var mycket välbesökt. Ca. 150.000 personer såg det svenska exponatet.

Den utställda generalsamlingen "Alla Sveriges frimärken" har kontinuerligt uppdaterats under 1997.

De svenska utställningssamlingarna med svensk respektive engelsk text har utökats och reviderats med totalt 240 blad.

Huvudsamlingen av svenska frimärken har monterats till och med utgåvan Lantdjur 2, 1995. Därmed har 234 nya albumblad tillförts samlingen och ställts ut.

Äldre lånesamlingar har under året uppdaterats och ommonterats i samband med utställningar och vid akuta behov.

Från Världspostföreningen har under året erhållits frimärken från ett stort antal länder. Tolv bulletiner från Bern, Schweiz har registrerats och tagits om hand.

Vid 33 tillfällen har frimärks- och stämpelsamlingar samt donationer studerats av forskare och andra besökare.

Särskilt utvalda och intressanta objekt ur Lagerlöfs donationer som inte ställdes ut under Lagerlöfsutställningen 1996 visades för Postmusei vänner under en kväll benämnd "Lagerlöfsshow" och ett generöst urval frimärksförlagor och skisser under en annan kväll benämnd "Förlageshow".

Fotografering

Under året har vissa frimärksförlagor från 1993 och samtliga från 1994, 1995 och 1996 fotograferats av Ove Kaneberg.

Förvärv av filatelistiska objekt

Under året har 74 förlagor och offsetförlagor till svenska frimärken och 23 skissförslag inlevererats till samlingarna från Posten Frimärken. Därjämte har Postmuseum mottagit 73 gravyravdrag och 12.078 tryckprover och normalprover.

Accessionsbokförda frimärken under året var 28.719 st.

Accessionsbokförda FDC, maxikort och andra frimärksprodukter var 320 st.

Accessionsbokförda brev och vykort under året var 59 st.

Bland gåvorna märks:

En samling moderna brev (ca. 30 st.) från Moderaternas partikansli, adresserade till bl.a. Carl Bildt, Gun Hellsvik och Margareta Hamilton.

Två kuriosabrev, det ena ett omslag i imiterad mocka och det andra ett portobefriat brev från United States Senate, med avsändarens namnteckning "Blais Moody". De har erhållits som gåva från konstnären Lasse Åberg.

En samling lokalpostmärken och tryckprover från "Snoddasposten" i Bollnäs.

Tio häften med Turistporto-märken 1997, utgivna av Nordic Mail AB, gällande för vykort till Sverige, Norge, Finland och Danmark.

Fyra album, med en monterad samling kallad "Sjöfartshistoria från antiken till ca. år 1800" mottogs under hösten 1997.

Ett förfalskat brev med innehåll och ritade stämplat från Falun den 1 juli 1865 till Essunga, Ribberstorp frankerat med 9 öre Vapentyp och 3 öre Liggande lejon.

Bland inköpen märks:

Ett brev med 12 öre Vapentyp från Uppsala den 22 september 1864 till Gustafsbergs Fabriks Intressenter, Stockholm. Frimärket makulerat vid ankomsten med fyrkantstempel för ankommande post (Normalstempel 8) Stockholm 22 sep. 64.

Ett brev med 12 öre och 24 öre Vapentyp från Stockholm Norr den 14 mars 1871 till London. Röd ankomststempel London den 20 mars 1871 på baksidan.

Ett brev med 12 öre Ringtyp, tandn. 13 från Stockholm den 3 maj 1880 till Valdemarsvik, försett med lösenanteckning 18 öre med blå krita. På baksidan är brevet frankerat med lösenmärken 6 öre (tandn. 13) och 12 öre (tandn. 14) makulerade Waldemarsvik den 4 maj 1880.

En meddelandeblankett gällande levererat gods, frankerad med 3 öre Ringtyp, tandn. 13. Avsänd från Mariestads järnvägsstation den 1 maj 1879 till A. H. T. Lilliestierna, Ek.

Ett brev med innehåll frankerat med 12 öre Vapentyp i gråultramarin nyans skickat från Skellefteå den 3 december 1861 till Stockholm. Makulerat med Skellefteås fyrkantstempel som användes ännu 1875.

Ett brev med 12 öre Vapentyp befordrat med järnväg och stämplat Pkxp Nr. 1 den 30 mars 1869, adresserat till en "Fru Bergh, Hotellet, Jönköping, resande med snälltåg från Malmö".

Westmanlands Läns Hushållnings-Sällskaps Årsberättelse för 1874 sänd som trycksak. Frankerad med 6 öre Ringtyp, tandn. 14 i matt blålila nyans, stämplat Westerås den 23 april 1875 och skickad till brukspatron Holmstedt, Jäder, Arboga.

Gåvor från Postmusei Vänner

Ett värdebrev med 3 st. 3 öre Liggande lejon, typ II, 1 st 5 öre och 10 st. 50 öre Vapentyp (totalt frankerat för 5 kr. 14 öre). Brevet har påskriften "Rekommenderas öppet, innehåller 16,340:-" och är avstämplat Wexiö den 22 juli 1871, samt adresserat till Åreberg, Skövde.

Ett rekommenderat brev frankerat med 2 st. 4 öre Ringtyp, tandn. 13 och 1 st. 30 öre Ringtyp, tandn. 13. Brevet är avsänt från Särna den 5 juli 1886, transitstämplat i Mora den 7 juli, försett med en svensk, åttkantig R-stämpel och på baksidan med en amerikansk rekstämpel den 23 juli 1886, samt skickat till Eau Claire, Wisconsin, USA.

Ett vykort med 10 och 15 öre Gustaf V medaljong från Lidingö Villastad den 15 juni 1920 till Buenos Aires, Argentina, och efter-sänt till Sydgeorgien.

Brevklipp med 4 skilling banco, stämplat Stockholm den 6 november 1855. På frimärket har perforeringen klippts bort innan det använts till frankering.

Stort tjänstefrimärke 20 öre tandn. 14 på brev från Söderhamn den 23 februari 1876. Frankeringen har felaktigt använts på försändelse till utlandet, skickad till Nikolais-tad, Wörå i Finland.

Ofrankerat vykort inom Visby den 14 mars 1917. Avsänt från internerad medlem i besättningen på det tyska minfartyget Albatross; försett med en fyrkantig anilinstämpel och anteckningarna "Portofritt" samt "Militärcensur Wisby".

Brev med öppen rekommendation till Åreberg.
Gåva från Postmusei Vänner.

Brevklipp med 4 skill. banco, vars tänder klippts bort.
Gåva från Postmusei Vänner.

Brev till Finland med 20 öres tjänstefrimärke t. 14.
Gåva från Postmusei Vänner.

Frimärksutställningar inom Sverige

Postmuseum har under året ställt ut följande exponat:

"Svenskar i världen" samt "Försändelser med anknytning till Kalmar" under Kalmarunionens 600-års jubileum, Kalmar.

"Idrott på frimärken", Rackstad museet, Arvika.

"De olympiska vinterspelen", Kulturmagasinet, Sundsvall.

"Sjöpost 1863-1950" samt "Ångbåtspost", ett urval ångbåtspoststämplar använda vid olika ångbåtspostexpeditioner, Marphilex-97, Karlskrona.

"Bilar och postala transporter", Falkenberg.

"Farliga brev", under mässan "Polis 97", Sollentuna.

Frimärksutställningar utomlands

"A choice of stamps engraved 1960-1996 by Czeslaw Slania", Singapore Philatelic Museum, Singapore.

"Czeslaw Slania", "Swedish nature", "Domestic animals", "Threatened species", "Art in Sweden", "Architecture", "Transports" and "Sports" visades i maj månad i Xian, Kina.

Museibutiken

I museets butik såldes frimärken, samlartillbehör, vykort, litteratur och presentartiklar med anknytning till verksamheten. Dessutom handstämplades vanliga och rekommenderade brev för postbefordran.

Under året gjordes speciella temasatsningar i butiken som komplement till Postmuseums större tillfälliga utställningar och till barnverksamheten.

För att öka säkerheten har dörrarna in till butiken fått nya låscylindrar.

Butiken fick under hösten en kortläsare installerad med möjlighet att ta emot de flesta kontokort. Det administrativa avtalet slöts med Postgirots Kortinlösen.

Posthuset på Skansen var under 1997 öppet alla dagar under tiden 1 juni-31 augusti samt under Skansens julmarknadsdagar den 30 november, 7 och 14 december. Antal besökare på Skansens posthus var 15.020 personer under sommarmånaderna och 2.386 personer under de tre julmarknadsdagarna i december 1997.

Butiken har vidare deltagit med försäljning på Vattenfestivalen den 8-16 augusti samt i anslutning till utställningen "Bilen" på Nordiska Museet under Frimärkets Dag den 4 oktober.

Publik verksamhet

Postmuseums öppettider var under 1997: tisdagar-söndagar 11-16, onsdagar 11-19, måndagar stängt. Under maj-augusti var öppettiderna på onsdagar 11-16.

1997 besöktes museet av 99.721 besökare, det näst största antalet sedan museet öppnade år 1906. (Det största antalet var år 1996 då 115.056 besökte museet). Till detta kommer besök i det av museet bemannade posthuset på Skansen, 17.210, samt besök vid andra externa, av museet skötta evenemang, 6.000 personer. Det totala antalet besökare uppgick alltså till 122.922.

Utställningar

1897 – vyer och minnen

21 februari-12 oktober 1997

1897 var ett minnesrikt år i Stockholms historia: den stora Allmänna konst- och industriutställningen invigdes på Djurgården med pompa och ståt. Postmuseum firade jubileet med en egen utställning som framför allt visade en privatsamling av vykort och minnessaker från 1897. Samlingen lånades ut av Bosse Bark. I en miljö återskapades den populära tillfälliga postanstalten som fanns på utställningen. Förutom vykorten och minnessakerna visades affischer och bilder från den stora utställningen.

Utställningen invigdes av museichefen Gunnar Nordlinder.

Bilder för alla

20 mars-12 oktober 1997

Vår tid översvämmas av bilder, de sköljer över oss genom massmedia, vart vi än vänder oss finns de där. Det har inte alltid varit så – de massproducerade bilderna var för bara etthundrafemtio år sedan en sällsynthet. Först under den senare delen av 1800-talet, tack vare de tekniska uppfinningarna och industrialismen, blev bilderna allas egendom. Utställningen visade hur det gick till när den tryckta bilden nådde ut till folkets breda lager. Här berättades också om de olika grafiska tryck- och reproduktionstekniker som möjliggjorde bildexplosionen. Det började med bokillustrationer, kistebrev och konstreproduktioner. Sedan har det bara fortsatt: bokmärken, teckningar och foton i tidningar, skyltar och förpackningar, reklamaffischer, sedlar, frimärken, vykort, kartor och planscher, annonser, varumärken m.m. En tryckpress från 1800-talet visades också och vid vissa tillfällen demonstrerade man den för besökarna.

Utställningen invigdes av konstkännaren och regissören Bengt Lagerkvist.

Välkommen till utställningen
1897 – vyer och minnen

21 februari – 12 oktober 1997

Postmuseum

Lilla Nygatan 6, Gamla Stan

Vernissage

Fredagen den 21 februari 1997 kl 11.00

Invigning av museichefen

Gunnar Nordlinder

Förfriskningar serveras!

POSTMUSEUM, Box 2002, 103 11 STOCKHOLM. Tel 08-781 17 55.

Förlag Postmuseum 1997
2 000 ex/1997-02-06
Graphium Tryckeri AB

Bildsidan: Teckning av Anna Palm. Valörbild: Affisch av Viktor Andréén. Båda från 1897.

Vernissagekort till utställningen 1897 – vyer och minnen.

Einar Nerman

23 april-21 september 1997

Einar Nerman (1888-1983) är känd för sin karaktäristiskt stiliserade stil och är en mycket omtyckt tecknare. Postmuseum visade ett litet urval ur Sonja Holmgrens stora samling med vykort tecknade av Einar Nerman. Här visades också böcker och tidskrifter illustrerade av honom.

Andrée-expeditionen 1897

30 april-24 augusti 1997

1997 var det 100 år sedan Salomon August Andrée (1854-1897) begav sig på en expedition mot Nordpolen som dessvärre slutade olyckligt. Fred Goldberg har i över 30 år fas-

cinerats av Andrées expedition och sammanställt en samling som visades på denna utställning. Unikt material i form av vykort, kartor, brev, fotografier och böcker lockade många besökare.

Kartor på frimärken

17-29 juni 1997

I anslutning till den Internationella Kartografiska Konferensen i Stockholm, ICC 97, som pågick 22-28 juni, arrangerades en utställning i samarbete med motivfilatelisten Stig Göransson. Nio samlingar med kartmotiv visades, varav fem var från Sverige. Postmuseum bidrog med ett av exponaten. Fyra samlingar kom från Nederländerna, USA, Tyskland och Österrike.

Frimärken på annorlunda vis

24 september 1997-29 mars 1998

Frimärken, dessa små fina konstverk, kan användas till annat än frankering och samlande. Denna lilla utställning visade roliga exempel på detta. Från museets samlingar visades föremål dekorerade med frimärken. Flera konstnärer har dessutom gjort collage med frimärken men också använt dem som en ingrediens i sina skapelser. Här visades några av Ulla-Carin Grafströms roliga teckningar med frimärken.

Paket i långa banor

6 november 1997-1 mars 1998

Paketen har en egen historia och den berättades på ett annorlunda och spännande sätt på denna utställning som fick sitt namn efter konstnären Lennart Rohdes jättelika konstverk från 1955. Detta ägs av museet och visades under utställningen i en reproduktion.

Posten har levererat paket under fyra århundraden med början under 1600-talet. Längre var det sällsynt med paket, men under slutet av 1800-talet ökade antalet. Vanliga människor hade upptäckt att de kunde skicka efter industritillverkade varor från de nystartade postorderföretagen med hjälp av bildrika kataloger.

I utställningen berättades på ett fantasifullt sätt om detta men också om hur de 45 miljoner paket som skickas idag transporteras, om vad man får skicka och hur det går till. Utställningen formgavs av scenografen Malin Lindell och producerades i samarbete med Posten Logistik AB.

Utställningen hade en mycket omskriven och uppskattad invigning främst på grund av Sven-Erik Magnusson från dansbandet Sven-Ingvars, som bland annat sjöng "Ett litet grönt paket med vita snören". Chefen för Posten Logistik AB, Jan Lundström, invigningstalade.

Nu är det jul igen!

20 november 1997-11 januari 1998

Samlare av julfrimärken ser varje år fram emot dagen då nya märken ges ut. 1997 års utgåvor var särskilt intressanta: det blev Pepparkakor och Änglar till alla! Utställningen visade en fin privat samling julfrimärken sammanställd av Christer Lindblad och ett urval förlagor till julfrimärken från museets stora samlingar. Julkort med pepparkaks- och änglamotiv visades också samt bokmärken med julmotiv. På utställningen fanns även olika sorters änglar, till exempel som julgranspynt. Skådespelerskan Christi-

Paket i långa banor formgavs av Malin Lindell.

na Schollin visade i en monter ett urval av sina sedan länge samlade änglar.

Postmuseum har under de senaste åren fått sin stora julgran, som traditionsenligt visas på det vackra cafétorget från och med Lucia, pyntat med specialgjorda dekorationer tillverkade av etnologen och författaren Maria Flinck. Pyntet har anknytning till post och frimärken. Maria Flinck visade på utställningen andra exempel på egetillverkat julpjnt.

Utställningen öppnades på utgivningsdagen och formgivaren av pepparkaksfrimärkena Elisabeth Björkbom signerade.

Program

Programverksamheten anknöt för det mesta till de pågående utställningarna med musik- och teatercaféer, föredrag, filmvisningar och andra aktiviteter. Här ingick också barnverkstaden *Lilla Posten* som var öppen för lågstadiesbarn lördagar-söndagar och skollov kl 12-15. Totalt genomfördes under året 325 program (1996: 331).

Musikcaféerna var mycket välbesökta och uppskattade av publiken. De innehöll bland annat opera, folkmusik, jazz och populärmusik och vände sig till både vuxna och barn. *Föredragen* lockade många intresserade. Här kan nämnas docent Björn Meidals föreläsning om *Strindbergs brev*, då skådespellerskan Anna Godenius läste valda delar ur breven, Lasse Åbergs kåseri *Nostalgitripp*, kalligrafen Annika Rücker som berättade om bokstävernans historia och visade hur man formar dem och Marianne Larssons mycket uppskattade föredrag *Baddräktmode på frimärken och vykort*. Ett annat uppskattat inslag var det samtal om *Järnvägsposten* som författarna till boken med samma namn, Sören Jansson och Lotte Lindqvist, hade med f.d. tjänstemän vid järnvägsposten.

Särskilda arrangemang anordnades i samband med de åtta *frimärksutgivningarna*, bland annat i samband med utgivningen på *Frimärkets Dag* 4 oktober, då evenemanget lockade mer än 2.800 besökare. Den 9 fe-

bruari arrangerades en *museidag* tillsammans med övriga Stockholmsmuseer och i samarbete med Dagens Nyheter. Tipstävlingen *Nostippen* genomfördes under året åtta gånger. Under sommaren pågick *Sommar-Nostippen*. Skollovsprogram arrangerades med bland annat aktiviteter i barnverkstaden *Lilla Posten*.

Året har inneburit många tillfällen till samarbete med föreningar. *Roligt med frimärken* för barn och ungdom anordnades av Sveriges frimärksungdom Stockholmsdistriktet vid tio tillfällen under året. Föreningen arrangerade också ett välbesökt *Jul på Postmuseum* i samarbete med museet.

Tillsammans med Stockholms Motivsamlarklubb genomfördes *Frimärksträffar för eftermiddagslediga* vid 14 tillfällen under vår och höst. Klubben arrangerade också *Monteringsträning* för frimärkssamlare under ett par lördagar på hösten samt söndagskurser i filateli för barn och ungdom. Filatelistisk grundskola respektive högskola är kurser

Karl-Erik Andreasson och Pia Bäckström framförde en sketch i samband med föredraget om baddräktmode på frimärken och vykort.
Foto: Sven Tideman.

som hållits i samarbete med Stockholms Motivsamlarklubb och Studieförbundet Vuxenskolan.

Rysslandssamlarna firade sitt 15-årsjubileum med en utställning med specialvisningar, lotteri, försäljning, tävlingar och minnespoststämpling 7-16 februari. *Vår frimärkssalong* arrangerades av Sollentuna filatelistklubb och Norrorts frimärksförening 12-20 april. Medlemmar i olika frimärksklubbar i Stockholmsområdet ställde ut sina samlingar och olika program arrangerades varje dag. En *Posthistorisk Dag* arrangerades i november i samarbete med Sällskapet för Svensk Posthistorisk Dokumentation. Hembygdsfilatelisterna presenterade sig och visade ett urval ur några hembygdsamlingar en helg i slutet av november.

Följande föreningar höll regelbundet möten i museet: Frimärksklubben CGT, Föreningen Frimärksbörsen, Föreningen för Kinafilateli, Stockholms Filatelist-Förening, Stockholms Filatelist-Förening ungdomsavdelningen, Stockholms Motivsamlarklubb, Sveriges Militärpostsällskap samt Svenska Frimärksbytesföreningen.

Visningar

Totalt genomfördes under året 201 gruppvisningar för 3.958 personer. 127 av visningarna var för barn och ungdom, som till exempel skolprogrammen för barn på låg- och mellanstadiet samt programmet *Leka Post* i barnverkstaden *Lilla Posten* för sexårsgrupper.

Under året genomfördes också allmänna visningar på onsdagkvällar och söndagar av utställningarna *1897 – vyer och minnen*, *Bilder för alla* och *Paket i långa banor*. Särskilda barnvisningar av basutställningarna arrangerades på skolloven.

Marknadsföring

Information om utställningar och programverksamhet skickades regelbundet ut till

massmedia. Detta resulterade i ett stort antal tidningsartiklar (cirka 261), evenemangsnotiser (cirka 427), inslag i radio (cirka 26) och TV (12). Annonsering skedde varje vecka i Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet och Metro under rubriken "Museer". Ett antal separatannonser gjordes också i dessa tidningar. Annonser infördes även i fackpress och lokaltidningar samt turistpublikationer. Totalt annonserades det vid 278 tillfällen.

Affischer, vernissagekort/inbjudningar och programblad framställdes för de olika utställningarna och skickades ut till utvalda målgrupper, som till exempel bibliotek, museer, postkontor, hotell, frimärksklubbar, frimärkshandlare, skolor och studieförbund, turistbyråer, kulturinstitutioner och föreningar, däribland till drygt 3.000 medlemmar i Föreningen Postmusei Vänner.

Till utställningarna *1897 – vyer och minnen*, *Bilder för alla* och *Paket i långa banor* trycktes förutom små även stora affischer som anslags på stolptavlor och andra platser runt om i StorStockholm, samt på kulturtavlorna i tunnelbanan. *Lilla Postens* affischer anslags också på ett antal ställen i Stockholm.

Programbladet *Nytt på Postmuseum* gavs ut med tre nummer i en upplaga av 18.000 exemplar per nummer. De skickades ut till olika målgrupper (se ovan) samt också till Postmusei Vänners medlemmar. *Nytt på Postmuseum* delades ut på museet och på andra platser, till exempel på postkontor och bibliotek samt i samband med frimärksutställningar, mässor och andra externa evenemang i Stockholm och ute i landet.

Till utställningen *Paket i långa banor* producerades en katalog med samma titel med artiklar av Bo Andersson och Marianne Larsson, Postmuseum, och Gunilla Zillén, Posten Logistik AB.

Museet marknadsförde sig också tillsammans med andra museer på de *Historiska dagarna* på Riddarholmen på våren och på *Vattenfestivalen* i augusti. Många människor lockades till museets stånd, där personal sål-

de souvenirer och frimärken samt lärde ut hur man skriver gammaldags brev.

Biblioteket

Under 1997 var biblioteket öppet för allmänheten tisdag-fredag 12-15. Onsdagar var biblioteket öppet fram till 19, med undantag för tiden maj-augusti. I september flyttades bibliotekets depå från Kista till Munkhättan i Tumba, varvid biblioteket höll stängt en månad.

Antalet nyförvärv av böcker uppgick till 659. Biblioteket har vidare prenumererat på eller erhållit 183 tidskrifter från olika länder, med filatelistiskt, posthistoriskt eller postalt innehåll. Genom köp eller gåvor har 136 auktionskataloger erhållits.

I bibliotekets databas "Book" har 1.800 dokument registrerats. Merparten utgörs av ämnesordsindexerade tidskriftsartiklar. To-

talt fanns 34.180 dokument införda i "Book" vid årets utgång. Böcker har även katalogiserats i den nationella databasen Libris. I slutet av året fattades beslut om inköp av ett nytt lokalt biblioteksdatasystem, Mikromarc, som skall ersätta BRS/Search.

Biblioteket har under året haft 2.509 besök. Antalet utlån uppgick till 2.789.

Utrustning för läsning av mikrofilm och microfiche har funnits tillgänglig. Dessutom har sökningar på Internet kunnat utföras för låntagarna.

Publikationer

I samband med att utställningen *Paket i långa banor* invigdes, utgavs en publikation med samma namn. Skriften, som trycktes med bidrag från Postmusei Vänner, ingår som nr. 41 i serien *Meddelanden från Postmuseum*.

Rättelse till Postryttaren 1996:

Det på s. 52 avbildade frimärket föreställer det norska fartyget "Constitution" ej det svenska "Constitutionen".

Rättelse till Postryttaren 1997:

Fotografiet på s. 145 med Lasse Sjööblom och Lasse Åberg har tagits av Kerstin Mörk, Postmuseum.

